

E-aineistojen tulevaisuus kirjastojen tarjonnassa

Annastiina Louhisalmi, YKN 7.5.2025

- Tekijänoikeuslain (19 §) poikkeus mahdollistaa fyysisten aineistojen lainaamisen kirjastossa, tätä periaatteessa voisi soveltaa myös digitaalisiin aineistoihin, jos saatavilla olisi "kappale" (, joka on saatettu yleisön saataville).
- (Suomeksi teemaan voi tutusta mm. Kirjastoseuran vuonna 2019 tilaamasta selvityksestä)
- Pääsääntöisesti digitaaliset aineistot lisensoidaan eikä tarjota kappaleena
- Lisenssimallissa tekijänoikeuslainsäädännön poikkeus ei päde, jolloin oikeudenomistaja voi täysin päättää käytöstä
- Euroopan tasolla käydään aktiivista keskustelua kirjastojen mahdollisuudesta toteuttaa perustehtävänsä digitaalisessa ympäristössä ja kansalaisten mahdollisuudesta käyttää sähköisiä aineistoja.
- [A Digital Knowledge Act for Europe](#) (Communia, KR21, Eblida)

- Tällä hetkellä toimimme täysin liiketoiminnan ehdoilla.
- Etsimme ja neuvottelemme malleja, jotka ovat kannattavia kustantajien ja kirjailijoiden näkökulmasta. Aineistoja ei myydä (E-)kirjastolle, mikäli sitä ei nähdä liiketoiminnallisesti kannattavana jakelukanavana.
- Malli on toimiva, jos hyväksyy, että oikeudenomistaja määrittelee reunaehdot
- Toteutuuko kirjaston perustehtävä?
- E-kirjasto pyrkii kehittämään nykyisiä toimintamalleja sekä pitemmällä tähtäimellä edistämään kirjastojen toimintaedellytyksiä digitaalisessa ympäristössä.

- Lukuaikapalveluilla hyvin vahva asema ja liiketoimintamalli hyvin erilainen kuin kirjastoilla.
- Äänikirjat dominoivat
- Yksittäisille e- ja äänikirjoille ei ole todellista markkinaa
- Kustannusala hyvin keskittynyttä: kaksi pääkustantajaa
- Kustantajat omistavat lukuaikapalveluita ja päinvastoin.
- Painettujen kirjojen myynti laskee
- Kirjailijat eivät ole tyytyväisiä lukuaikapalveluista saatuihin tuloihin
- Korvausta e-aineistojen kirjastokäytöstä on maksettu vuodesta 2023.

- Aineiston saatavuus parantunut merkittävästi e- ja äänikirjojen osalta. Kaikki kotimaiset kustantamot myyvät aineistoa E-kirjastolle jollakin tarjonnalla
- Suhtautuminen positiivista, mutta katalogit kustantajien käsissä
- Prosesseja automatisoidaan
- Käyttödata auttaa hinnoittelussa
- Sanomalehtikustantajat eivät ole tällä hetkellä kiinnostuneita tarjoamaan lehtiä kirjastoille etäkäyttöön, vaikka E-kirjaston sopimus sen mahdollistaisi
- Laaja sanomalehtien kokoelma lähes kaikkien suomalaisten kotisohvalla käytettävänä -> "liian hyvä palvelu", kustannukset korkeat.
- Aikakauslehtikustantajat seuraavat tilannetta.

- Nykyiset aineistosopimukset voimassa kevääseen 2026 + 1+1 optiovuotta
- E-kirjaston ohjausryhmä suosittelee ottamaan ensimmäisen optiovuoden käyttöön kaikkien neljän sopimuksen osalta
- Uusista aineistoista päättää ohjausryhmä, ei ennen vuotta 2027 (yhteistyösopimus)

- Hankintamallin uudistus, selvitetään mahdollisuutta hankintaportaaliin kotimaisen aineiston osalta; mahdollisesti useita toimittajia
- Ulkomaisten aineistojen osalta välittäjä on välttämätön (sopimusneuvottelut)
- Mahdollisia uusia aineistotyypppejä:
 - Ulkomaiset sanomalehdet/aikakauslehdet
 - Elokuvat
- Ulkomaiset lehdet (PressReader) käytössä 204 kunnassa, FinELibin sopimus päättyy 2026 lopussa
- Elokuvapalvelu (Cineast) käytössä 239 kunnassa, FinELibin sopimuskausi päättyy optiokauden jälkeen marraskuussa 2027

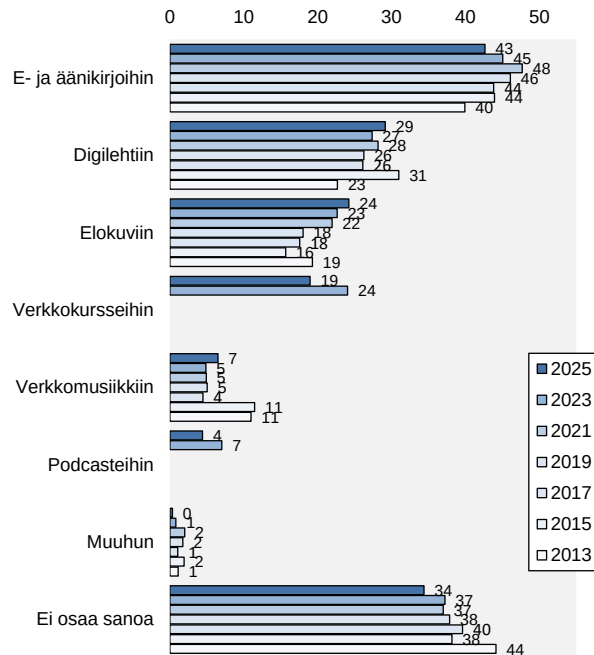
- E-kirjastossa yksi yhteinen kokoelma mukaan liittyneille kunnille. Hankintoja tehdään vain yhteiseen kokelmaan.
- FinELib hankkii aineistoja konsortion jäsenille palveluvisionensa mukaisesti. Aineistoja käytetään palveluntarjoajan alustalta.
- FinELibin kautta hankittavissa aineistoissa yksittäinen kunta voi päättää hankkiiko aineiston vai ei, joten kustannukset vaihtelevat kunnittain. E-kirjaston hinta on kaikille sama.
- FinELibin toimintaa rahoittaa OKM, jäsenet maksavat aineistot. E-kirjaston rahoitus täysin kunnilta.

Yleisten kirjastojen digipalvelut-kysely

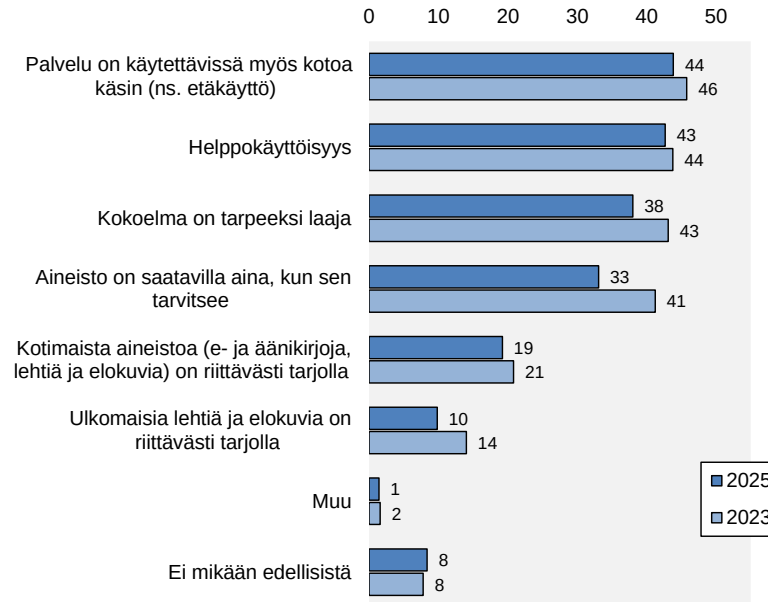
 E-KIRJASTO
E-BIBLIOTEKET
E-LIBRARY

ASIAT, JOIHIN KIRJASTOJEN DIGIPALVELUIDEN TULISI
ERITYISESTI KESKITTYÄ (%), n=1100, 1697, 1645, 1529, 1736, 1882, 1625

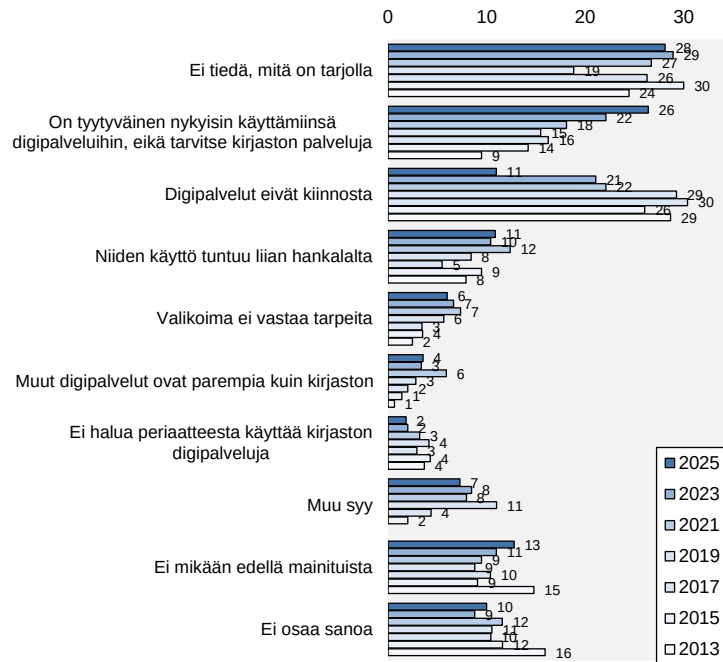

TÄRKEINÄ PIDETTY KIRJASTON DIGIMEDIAPALVELUJEN OMINAISUUDET (%), n=1100, 1697

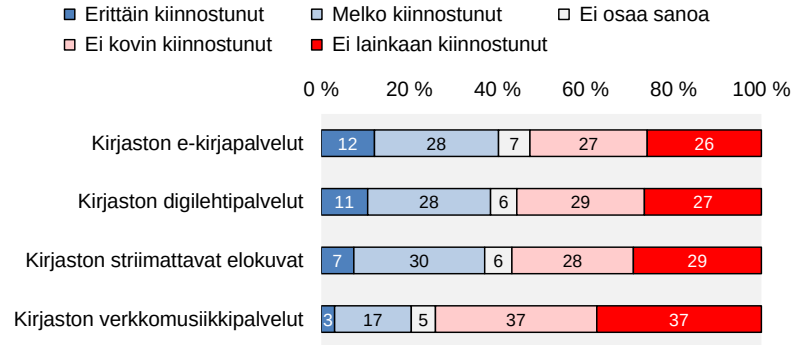

TÄRKEIMMÄT SYYT OLLA KÄYTTÄMÄTTÄ KIRJASTON DIGIPALVELUJA (% niistä, jotka eivät käytä),

n=1086, 1683, 1626, 1484, 1561, 1879, 1616

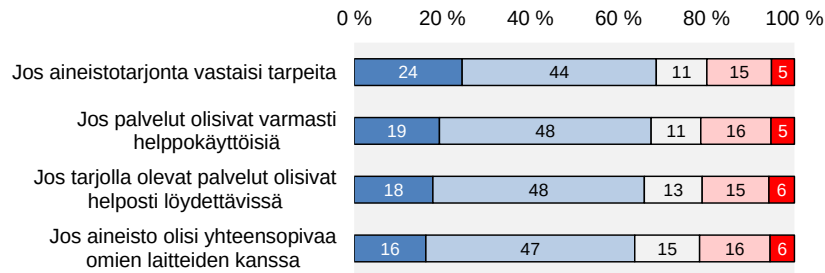

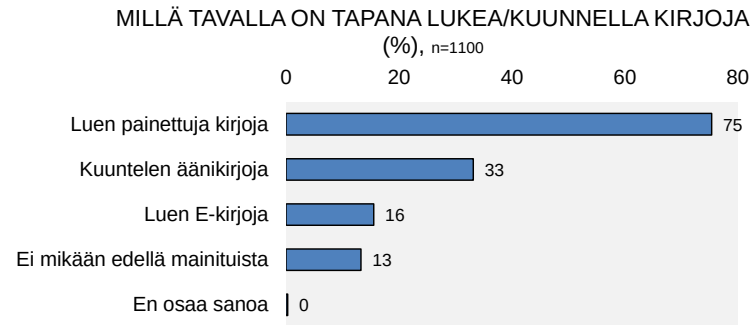
KIINNOSTUNEISUUS KÄYTTÄÄ KIRJASTON DIGIPALVELUJA (%), n=1100

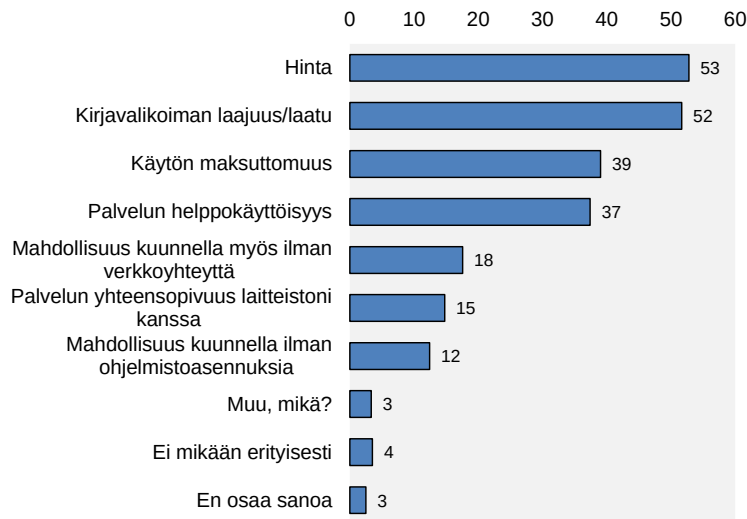
VOISIKO HARKITA KIRJASTON DIGIPALVELUIDEN
KÄYTTÄMISTÄ, JOS ERAÄT EDELLYTYKSET TÄYTTYISIVÄT
(%), n=991

■ Varmasti käyttäisi □ Voisi ehkä käyttää □ Ei osaa sanoa
□ Luultavasti ei käyttäisi ■ Varmasti ei käyttäisi

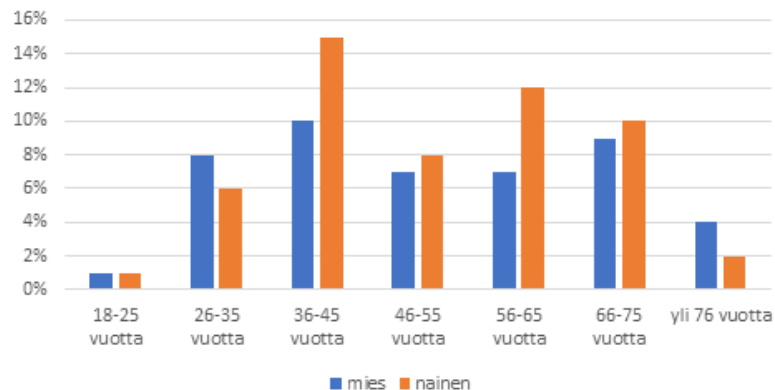

E- JA ÄÄNIKIRJAPALVELUN VALINTAAN VAIKUTTAVAT
OMINAISUUDET (% käyttäneistä), n=505

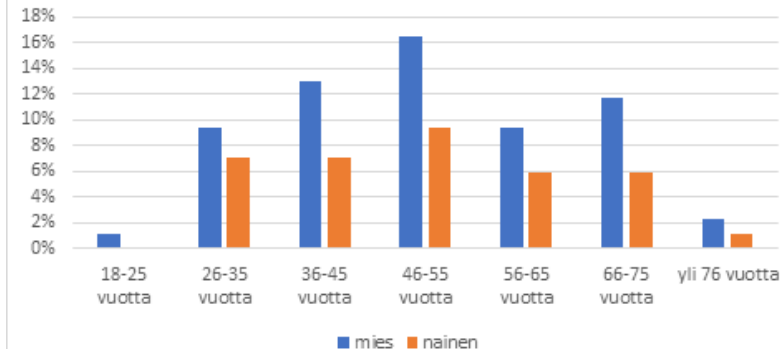

E-kirjaston käyttäjäprofiili

e- ja äänikirjat

Digilehdet

- Vaikeita päätöksiä, kun kyseessä on kaikille yksi yhteinen kokoelma
- > löydetäänkö kaikkia tyydyttävä päätös
- Tärkeä käydä keskustelua siitä, mitä aineistoja kirjaston ”perustason e-palveluihin” kuuluu? Missä voidaan toimia alueellisesti?
- Kuinka paljon kunnat pystyvät panostamaan e-aineistoihin. Uudet aineistotyytit nostavat väistämättä palvelun hintaa.
- E-aineistot ovat koko ajan kasvava osa kirjastojen palvelutarjontaa!

- Jos sinulla olisi mahdollisuus päättää, mitä uusia aineistotyypppejä toisit E-kirjastoon?
 - kotimaiset sanomalehdet
 - ulkomaiset lehdet
 - elokuvat
 - musiikki
 - en mitään

- Mentimeter

Kiitos!

annastiina.louhisalmi@helsinki.fi

E-kirjasto-posti@helsinki.fi

www.e-kirjasto.fi